

Inhoud

Coördinatiegroep goed op stoom

Datamanagement: Serieus rekening houden met wensen beheerders

Programmaplan WTI 2017 gereed

Nieuwe hydraulische randvoorwaarden in de steigers

Coördinatiegroep goed op stoom

Bij de ontwikkeling van het nieuwe toetsinstrumentarium streeft WTI 2017 naar een instrumentarium dat praktisch uitvoerbaar is. De coördinatiegroep, met vertegenwoordigers van de waterkeringbeheerders (waterschappen en Rijkswaterstaat), Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving, Deltares en het directoraat-generaal Ruimte en Water, ziet hierop toe. De groep komt iedere maand bijeen om de voortgang van het programma, de afstemming met de achterban en nieuwe plannen te bespreken.

"Onze maandelijkse bijeenkomsten vind ik erg zinvol", stelt Frank Hallie, vertegenwoordiger van het directoraat-generaal Ruimte en Water in de coördinatiegroep. "We nemen iedere keer de lopende en geplande activiteiten binnen het programma door en gaan na bij welke activiteiten inbreng nodig is van beheerders. Ook bespreken we hoe we beheerders betrokken kunnen houden dan wel krijgen en hoe we de communicatie met hen verder kunnen verbeteren."

Aanspreekpunt

"Wat die laatste twee punten betreft, inmiddels is er voor vrijwel elk programmacluster een werkgroep opgericht. In iedere werkgroep hebben we een lid van de coördinatiegroep benoemd tot 'linking pin'. Deze persoon bespreekt met de clusterleider welke ontwikkelingen met de beheerders moeten worden gedeeld, wanneer een onderwerp naar buiten kan en bij welke onderwerpen het gewenst is dat beheerders actief meedenken. Verder is hij het aanspreekpunt voor de beheerders. De uitdaging voor de 'linking pins' is om de komende tijd de contacten met hun achterban verder uit te bouwen. Goede contacten dragen er niet alleen aan bij dat beheerders beter weten wat er binnen WTI speelt, maar ook dat wij op de hoogte zijn wat er bij hen leeft en aan welke aanvullende informatie zij behoefte hebben."

Proeftoetsingen

Hallie vervolgt: Als coördinatiegroep moeten we ook bedenken hoe we kennis uit WTI 2017 het beste kunnen overdragen aan de waterkeringbeheerders. Soms zal daarvoor een opleiding of training nodig zijn, terwijl in andere gevallen een workshop zal volstaan. Daarnaast zullen we op een bepaald moment ook samen met beheerders proeftoetsingen uitvoeren om te zien of alles werkt en welke aanpassingen eventueel nodig zijn."

Behapbaar

"Iedere bijeenkomst houden we ons natuurlijk ook bezig met allerlei inhoudelijke onderwerpen. De afgelopen keren hebben we onder andere gesproken over de nieuwe normering die eraan komt, de overgang naar overstromingskansen en het eindbeeld van WTI 2017. Bij dit soort onderwerpen kijken wij vooral naar de toepasbaarheid en werkbaarheid. Welke informatie hebben beheerders straks nodig om hun waterkeringen te kunnen toetsen? Wat betekent de invoering van de nieuwe normering? En vereist de beoogde overgang naar een overstromingskansbenadering extra gegevens? Cruciale vragen voor ons als coördinatiegroep. Immers, wij moeten erop toezien dat het verzamelen van de benodigde informatie straks voor alle beheerders behapbaar is en er een instrumentarium komt waarmee ze allemaal uit de voeten kunnen."

Datamanagement: Serieus rekening houden met wensen beheerders

Over welke gegevens moet ik straks beschikken als ik mijn waterkeringen ga toetsen met het nieuwe wettelijke toetsinstrumentarium? Dat is een vraag die veel waterkeringbeheerders nu al bezighoudt. Binnen het cluster Datamanagement werkt Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving aan het antwoord op die vraag en peilt onder meer via de werkgroep Datamanagement en Software welke wensenbeheerders hebben.

Het programma WTI 2017 is gericht op het ontwikkelen van een nieuw instrumentarium voor het toetsen van de primaire waterkeringen. Nieuw in de betekenis van verbeterd. Zo vormt het toetsinstrumentarium dat in 2012 is opgeleverd (het WTI 2011) - maar niet wettelijk is vastgesteld door het verlengen van de derde toetsronde - de basis voor het WTI 2017. "In de praktijk komt dit erop neer dat de modellen en bijvoorbeeld beschrijvingen van faalmechanismen slechts voor een deel zullen veranderen", legt Joost van der Hammen, clusterleider van Rijkswaterstaat uit. "En dat betekent dat de benodigde gegevens ook maar voor een klein deel wijzigen."

Overzicht

"Ik denk dat al voor tachtig procent vaststaat welke gegevens nodig zijn. Waar het bij de resterende twintig procent om gaat, hoop ik snel te horen van de inhoudelijke clusters. Het zou namelijk mooi zijn als we de beheerders aan het einde van dit jaar een overzicht kunnen geven dat min of meer compleet is. Het lijstje met de tachtig procent die nu al duidelijk is, wil ik overigens zo snel mogelijk rondsturen. Ik begrijp de behoefte aan duidelijkheid bij de beheerders namelijk goed. Als ze binnenkort bijvoorbeeld grondonderzoek moeten doen voor versterkingsmaatregelen is het handig als ze weten welke gegevens WTI vereist, zodat ze die direct met het onderzoek kunnen meenemen."

Hergebruik

"Om goed te kunnen inspelen op de behoeften van de beheerders, hebben we een werkgroep Datamanagement en Software opgericht. Begin juli was de eerste bijeenkomst. We hebben toen onder andere gesproken over de mogelijkheid om schematisaties van de ondergrond en andere tussenproducten bij het toetsen op te slaan, zodat ze later ook voor andere doeleinden kunnen worden gebruikt. Voor ons is 'hergebruik' geen hoofddoel, maar wel iets waar we serieus naar kijken. Zo werken we samen met het Informatiehuis Water om te komen tot een standaardisatie van gegevens, wat het benutten van data voor andere toepassingen vereenvoudigt."

Extra inspanningen

Kin Sun Lam, clusterleider bij Deltares vult aan: "In de werkgroep hebben we ook gediscussieerd over de vraag welke extra inspanningen van beheerders je kunt vragen om de betrouwbaarheid van je voorspellingen met een paar procent te verhogen. Een ander onderwerp betreft de gegevens die waterkeringbeheerders voor het project VNK2 hebben verzameld. Ze hebben daar veel energie in gestoken en hopen dat ze deze gegevens straks ook bij de vierde toetsronde kunnen gebruiken. Of dat in alle gevallen kan, is nu nog niet te zeggen, maar vanuit WTI 2017 streven we in ieder geval naar een zo groot mogelijk hergebruik van de dijk- en ondergrondgegevens.

Aanwezigen tijdens de eerste bijeenkomst van de werkgroep Datamanagement en software:

- *Petra Goessen - "Linking pin" WTI Werkgroep Datamanagement en Software (ook lid van WTI Coördinatiegroep en werkzaam bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier)*
- *Sanne Mispelaar - Waterschap Groot Salland*

- *Ernst Jonker - Waterschap Scheldestromen*
- *Jesse Kaihatu - Waterschap Zuiderzeeland*
- *Huibert-Jan Lekkerkerk - InformatieHuis Water*
- *Kin Sun Lam - Deltares Clusterleider Datamanagement*
- *Joost van der Hammen - RWS Clusterleider Datamanagement*
- *Deon Slagter - RWS Clusterleider Software*

Voor de werkgroep worden nog waterkeringbeheerders uit Noord- en Zuid-Nederland gezocht.

Programmaplan WTI 2017 gereed

In 2012 zijn de voorbereidende werkzaamheden voor het programma WTI 2017 gestart. Inmiddels is het programmaplan klaar. In dit plan, dat Rijkswaterstaat samen met Deltares heeft geschreven en afgelopen maart aan het directoraat-generaal Ruimte en Water (DG RW) heeft aangeboden, zijn de doelen helder omschreven en is vastgelegd op welk moment de verschillende deelproducten worden opgeleverd.

"Toen we vorig jaar startten, vormden de projectplannen voor de projecten Toets- en Ontwerpinstrumentarium (TOI), Wettelijke Toetsinstrumentarium (WTI) en Sterkte & Belastingen Waterkeringen (SBW) de basis voor onze werkzaamheden", vertelt programmamanager Remco Schrijver van Rijkswaterstaat. "We zijn begonnen met zogeheten 'no-regret' activiteiten die in ieder geval nodig waren. Ook zijn we snel aan de slag gegaan met het integreren van de drie projecten in één programma, omdat we ervan overtuigd zijn dat bij een integraal programma de kans groter is dat nieuwe kennis op een goede manier in het toetsinstrumentarium terecht komt."

Wettelijk toetsinstrumentarium

"Onze opdracht bestaat uit het ontwikkelen van een wettelijk instrumentarium voor het toetsen van alle primaire waterkeringen voor de vierde toetsronde. Onderzoek naar de effecten van rivierverruimende maatregelen op de hydraulische belastingen op deze keringen en onderzoek naar de sterkte van waterkeringen en verschillende faalmechanismen horen daarbij. Uiteindelijk moeten we in december 2017 drie eindproducten opleveren: het Voorschrift Toetsen op Veiligheid, nieuwe Hydraulische Randvoorwaarden en software."

Bouwstenen

"Om tot deze drie eindproducten te komen ontwikkelen we de komende jaren allerlei bouwstenen. Dat doen we binnen elf clusters waarin we het programma hebben opgedeeld. In het programmaplan hebben we aangegeven welke bouwstenen we maken en wanneer ze klaar zijn. Zodra een bouwsteen gereed is en goedgekeurd, bijvoorbeeld door de coördinatiegroep of ENW, kan DG RW besluiten de bouwsteen beschikbaar te stellen. Verder hebben we per bouwsteen vermeld of het toepasbaar is voor andere processen. Zo kunnen door ons ontwikkelde nieuwe instrumenten heel nuttig zijn voor het nieuwe hoogwaterbeschermingsprogramma."

Omgeving

"Aangezien wij niet als enige partij aan het toetsinstrumentarium werken en voor tal van onderdelen afhankelijk zijn van de uitkomsten van andere processen, hebben we in het programmaplan onze omgeving goed in beeld gebracht. Binnen het Deltaprogramma worden bijvoorbeeld besluiten genomen over de invoering van de overstromingskansbenadering en de hoogte van de veiligheidsnorm, die belangrijk zijn voor ons programma. Verder maken we gebruik van de resultaten van het project GRADE. Binnen dit project worden op basis van neerslaggegevens in de stroomgebieden van de Rijn en Maas de extreme rivierafvoeren nauwkeuriger berekend. En de rijksoverheid geeft nu samen met de waterkeringbeheerders het

geplande twaalfjaarlijkse toetsproces vorm. Kortom, wij zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het nieuwe toetsinstrumentarium, maar kunnen het niet alleen. Daarom onderhouden we goede contacten en werken we samen met andere partijen."

Toepasbaar

"Vanzelfsprekend staat er nog veel meer in het programmaplan. We hebben bijvoorbeeld vastgelegd hoe we onze programma-organisatie hebben vormgegeven, in welke clusters we het programma hebben opgedeeld, wat onze communicatiestrategie en onze kernboodschap zijn en hoe we omgaan met risico's. Verder gaan we in het plan uitgebreid in op onze kwaliteitsborging. Zo hebben we duidelijk vastgelegd wie waar verantwoordelijk voor is en hoe we zorgen dat alle producten van hoge kwaliteit zijn en het instrumentarium straks ook voor alle waterkeringbeheerders toepasbaar is."

Belangrijke stap

Frans Hamer vormt met Han Knoeff de programmaleiding van WTI 2017 bij Deltares en schreef mee aan het programmaplan. Volgens hem is het plan een belangrijke stap in het verder concretiseren van het WTI 2017-programma. Hij is ervan overtuigd dat het een goede basis is voor de projectplannen die Deltares ieder jaar opstelt. In deze plannen worden alle producten uitgewerkt die in het betreffende jaar worden ontwikkeld, om uiteindelijk in 2017 tot een goed instrumentarium te komen. Hamer benadrukt dat WTI 2017 een complex programma omdat het gericht is op het eerste toetsinstrumentarium waarmee de waterkeringbeheerders hun waterkeringen kunnen toetsen op overstromingskansen: "De overgang van overschrijdings- naar overstromingskansen is een ingrijpende verandering, een echte systeemsprong die vele jaren vraagt. De invulling die we in het nieuwe instrumentarium geven aan het toetsen op overstromingskansen, is dus zeker geen eindbeeld. Ook na 2017 zal Rijkswaterstaat samen met de waterschappen, Deltares en andere bureaus druk zijn met het uitwerken en vereenvoudigen van deze nieuwe benadering."

Nieuwe hydraulische randvoorwaarden in de steigers

Om straks hun waterkeringen goed te kunnen toetsen, moeten beheerders weten van welke waterstanden, golven en golfperioden ze bij de volgende toetsronde moeten uitgaan. Daarom werken Rijkswaterstaat en Deltares hard aan het opstellen van nieuwe hydraulische randvoorwaarden. Deon Slagter, clusterleider Hydraulische Randvoorwaarden van Rijkswaterstaat licht de werkzaamheden toe.

"Bij het actualiseren van de nieuwe hydraulische randvoorwaarden draait het voor een belangrijk deel om het inschatten van onzekerheden. Zo willen we betrouwbare uitspraken doen over waterstanden, golfhoogtes en golfperioden die eens in de tienduizend jaar kunnen optreden op basis van meetreeksen van maximaal honderd jaar. Dat kan alleen als je weet wat de onzekerheden zijn en hoe je ze kunt kwantificeren. Daar steken we dan ook veel tijd in, zeker nu we overgaan naar een veiligheidsbenadering die uitgaat van overstromingskansen."

Rivierverruimende maatregelen

"Voor de meeste gebieden in Nederland hoeven we geen nieuwe berekeningen te maken. Voor een aantal gebieden doen we dat wel. Het betreft gebieden waar sinds de laatste actualisatie in 2006 of 2011 rivierverruimende maatregelen zijn genomen of zijn gepland. We streven ernaar om voor deze gebieden de situatie in 2023 te voorspellen, wanneer de meeste maatregelen zijn afgerond. Immers, als de volgende toetsronde in 2017 start en ongeveer zes jaar duurt, wil je van zo actueel mogelijke waarden kunnen uitgaan. Ook bij deze berekeningen hebben we met onzekerheden te maken. Welke maatregelen zijn dan uitgevoerd en welke nog niet? Van welk bodemprofiel gaan we uit, wetende dat dit voortdurend verandert? En nemen we de jaarlijkse bodemdaling wel of niet mee?"

Advies

"Dit najaar sturen we een advies over de uitgangspunten voor de nieuwe hydraulische randvoorwaarden naar het directoraat-generaal Ruimte en Water. Bij het voorbereiden van dit advies betrekken we nadrukkelijk de waterschappen en regionale diensten via de coördinatiegroep.. Zo leggen we onze voorstellen aan hen voor en maken we gebruik van de praktische kennis die bij deze organisaties aanwezig is. Ook vragen we aan adviesclubs zoals de ENW, wat ze van onze uitgangspunten vinden."

Veldmetingen

Slagter vervolgt: "Binnen ons cluster doen we ook onderzoek en veldmetingen. De veldmetingen zijn gericht op de wat langere termijn. We gebruiken ze niet direct voor de nieuwe hydraulische randvoorwaarden, maar wel om onzekerheden af te schatten en op termijn de modellen te verbeteren. Het gaat om metingen in het IJsselmeer, de Waddenzee en langs de Noordzeekust bij Petten. In het IJsselmeer hebben we meetpalen staan waarmee we van golven met een korte golflengte de 'golfgroei' meten. Inzicht daarin is vooral belangrijk voor het rivierengebied. Het is echter eenvoudiger om golfgroei in het IJsselmeer te meten, omdat dit een relatief constant waterpeil heeft."

Golfdoordringing

In de Waddenzee doen we onderzoek naar golfdoordringing. We meten met meetboeien hoe golven bij een zware storm via de zeegaten en geulen de kust van het vaste land van Friesland en Groningen bereiken. In Petten ten slotte bestuderen we hoe golven vanaf diep water op de kust komen. We doen dat met een vaste camera, een grote opvangbak op de dijk en een speciaal voertuig met meetapparatuur waarmee we het profiel van het strand en de onderwaterbodem bepalen, evenals de stroomsnelheden en bijvoorbeeld het zoutgehalte."

Mini-symposium

Meetlocatie Petten sluit 2013

De Hondsbossche en de Pettemer Zeewering worden binnenkort versterkt. Als versterkingsmaatregel is gekozen voor een grootschalige zandsuppletie, die erop is gericht dat er voor de dijk een strand en duinen ontstaan. Hierdoor moet Rijkswaterstaat alle meetapparatuur bij Petten binnenkort weghalen en de meetcampagne stoppen. Deon Slagter: "Dat is jammer, want het is een unieke locatie om metingen te doen. Het is één van de weinige plekken in Nederland met een harde zeewering direct aan open zee. Gelukkig hebben we hier veel kennis kunnen opdoen. Tijdens een mini-symposium in oktober zullen we onze belangrijkste bevindingen presenteren. Het opheffen van de meetlocatie heeft ook een positief effect. Het zorgt ervoor dat we nu genoeg budget hebben om op de locaties in de Waddenzee en het IJsselmeer tot 2016 door te gaan. Daardoor krijgen we hopelijk de kans om ook tijdens een zware storm van meer dan 10 Beaufort metingen te doen."

Het mini-symposium vindt plaats op 3 oktober in Petten.